

julija-illina@mail.ru, 2 sofislon@ukr.net

Дослідження заявленої проблематики актуальне передусім з огляду на суттєві змінами у системі гендерних відносин, внаслідок чого, з одного боку, відкриваються можливості для їх оптимізації, а з іншого – виникає ризик порушень формування гендерної ідентичності.

Гендерні відносини є одним з найважливіших показників цивілізованості суспільства, стійкості його внутрішніх зв'язків та рівнів соціального, культурного і особистісного розвитку.

Гендерні стереотипи – механізми, що забезпечують закріплення і трансляцію гендерних ролей від покоління до покоління. У суспільній свідомості вони функціонують як стандартизовані уявлення про моделі поведінки та риси характеру відповідно до понять «чоловіче» та «жіноче» [1].

Мета нашого дослідження – з'ясувати особливості впливу гендерних стереотипів на міжособистісні відносини. Дослідно-експериментальна робота проводилася на базі Національного університету цивільного захисту України. Вибірка становила 58 студентів та курсантів 3 курсу (підібраних відповідно до принципу гендерної рівноваги).

Методологічною основою дослідження є теоретичний аналіз наукової літератури із заявленої проблеми, емпіричні методи з використанням психодіагностичних методик: опитувальник С.Бем «Анкета статевих ролей»; тест міжособистісних відносин Т.Лірі; самооціночний тест Є.П.Ільїна «Характеристики емоційності».

Поняття «гендер» відображає особливості взаємин між людьми такі, як соціальні, культурні, психологічні, а також взаємовідносини між ними. Воно включає в себе рольові, поведінкові, ментальні та емоційні відмінності і виступає як організована модель соціальних відносин [2].

Аналіз психологічної літератури щодо розкриття проблеми гендерних стереотипів дозволив зосередити нашу увагу на підході В.Є.Кагана, І.С.Клецина, які виділяють 3 групи гендерних стереотипів. Перша – стереотипи маскуліності – фемінності. Друга група гендерних стереотипів включає уявлення про розподіл соціальних (сімейних і професійних) ролей. Третя – визначається специфікою змісту праці. У відповідності з традиційними уявленнями [цит. за 3].

На першому етапі досліджування була проведена методика С.Бем на визначення типу особистості: фемінний, маскулінний, андрогінний.

Аналізуючи отримані дані, можна зробити висновок, що до фемінного типу особистості відносяться 38 осіб – 47,5%, до мускулінного 29 осіб – 36,25%, до андрогенного 13 осіб – 16,25%.

Отримані дані говорять про наявність психологічних статевих розходжень між юнаками та дівчатами. Юнаки більше схильні до прикрашання себе (що

128
погоджується зі стереотипами про мужність – жіночність). Дівчата більше хочуть додержуватися власних уявлень про жіночність.

На другому етапі нашого емпіричного дослідження була проведена методика Т.Лірі на дослідження уявлень суб'єкта про себе, ідеальне "Я".

Аналізуючи отримані дані, ми виявили, що частина групи визначає себе як залежні. Цей тип відповідає людям конформних, м'яким (23 особи – 28,75%). Основна маса студентів помірно агресивна, відрізняється доброзичливістю (38 осіб – 47,5%). Частина групи складають люди агресивні, які відрізняються прагненням до лідерства (19 осіб – 23,75%). Їх характерні риси – владність і негативізм. Це зона можливих конфліктів в міжособистісних стосунках групи.

Після перегляду зведених даних з питань щодо впливу стереотипів на міжособистісні взаємини, було виявлено, що дані отримані за опитувальником С.Бем і тесту Т.Лірі є подібними до попередніх, що є показником стійкості маскулінних і фемінних характеристик.

На останньому етапі був проведений тест призначений для самооцінки вираженості різних характеристик емоцій Є.П.Ільїна. Було виявлено, що існують відмінності в емоційній експресії юнаків і дівчат, які пов'язують з особливостями виховання тих і інших. Так, юнаки схильні до меншого прояву емоцій, в той час як дівчата – більш імпульсивні та емоційно сприймають певні ситуації.

Це дає підставу стверджувати, що емоційні особливості властивостей особистості у групі досліджуваних не однакові, різні і ступінь їх зовнішнього прояву.

Отже, в різних соціальних і гендерних групах міжособистісні відносини вибудовуються по-різному, умови в яких розвиваються міжособистісні відносини, істотно впливають на їх динаміку і форми прояву.

У соціумі формування соціальних стереотипів проходить досить легко, оскільки соціалізація та культура нав'язують для нас певні норми та правила, які є загально прийнятими та визнаними. Тому люди керуються цими нормами та правилами для того, щоб відповідати певним соціальним ролям.

Література

1. Головин С.Ю. Словарь практического психолога / С.Ю. Головин. Минск: Изд-во «Хервест», 1998. – 214 с.
2. Ильин Е.П. Пол и гендер / Е.П. Ильин. СПб: Изд-во «Питер», 2010. – С.101-123.
3. Ильин Е.П. Психология общения и межличностных отношений / Е.П. Ильин. СПб.: Питер, 2013. – 576 с. __